

СЕКЦІЯ 5. УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНІВ, ПІДПРИЄМСТВ ТА БІЗНЕСУ

Концептуальні засади економічної безпеки, формування парадигми безпекології

Олександр Правдивець

*к. військ.н., доцент кафедри управління фінансово-економічної безпеки,
ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,*

e-mail: pravd72@ukr.net,

ORCID: 0000-0001-5242-9683

Економічна безпека є запорукою тривалого розвитку та захищеності, а тому її підтримка та формування є актуальним завданням для дослідження, що доцільно розглядають на різних рівнях управління: державному, регіональному та рівні підприємства. При цьому наявність економічної безпеки на нижчому рівні забезпечує її на вищому. Не може країна мати економічну безпеку, якщо підприємства чи інші організації є економічно нестабільними та не мають перспектив розвитку. З іншого боку, саме державна політика створює умови для розвитку як бізнесових структур так і регіонів. Погоджуємося з вченими [1-2], що в останні роки відбувалось поступове зменшення можливостей розвитку економіки на інноваційних засадах та загальне погіршення конкурентоспроможності українських промислових підприємств та їх продукції як на вітчизняних, так і на світових товарних ринках. Як наслідок, намітилась стабільна динаміка формування загроз економічній безпеці держави в цілому. За таких обставин досягнення відповідного стану захищеності можливе за рахунок гармонізаційного розвитку суб'єктів господарювання у результаті ефективного використання та розподілу ресурсів різних видів. Серед головних ознак економічної безпеки підприємства можемо виділити економічну рівновагу та конкурентоздатність. Суть економічної рівноваги полягає у забезпеченні збалансованого функціонування з врахуванням циклічності, що спонукає до підтримки оптимальної структури капіталу, ліквідності та платоспроможності, досягнення поставлених цілей. Конкурентоспроможність спрямована на створення та збереження конкурентних позицій в ринкових умовах та високої мінливості зовнішнього середовища, що можливо при впровадженні інноваційних рішень та створення на їх основі стійких конкурентних переваг, що важко піддаються копіюванню конкурентами. Економічна безпека регіону зазвичай розглядається як сукупність досліджень за такими напрямками, як стійкість регіонального господарського механізму, цілість регіональної системи управління, програми економічного розвитку регіонів, заходи з подолання депресивності регіону тощо. При цьому не можна стандартизувати підхід до формування економічної безпеки регіонів, бо кожен із них є унікальним та потребує індивідуального підходу з огляду на географічне положення, спеціалізацію, ресурсний потенціал та господарські можливості. Так, зазначається що економічна безпека регіону є

складною категорією, яка складається з трьох найважливіших блоків [3, с. 147]:

1. Автономність – фінансова та інноваційна незалежність; можливість контролю органів влади за усіма ресурсами на регіональному рівні; досягнення рівня виробництва, ефективності і якості продукції, який забезпечує її конкурентоспроможність; використання економічного потенціалу регіону та ін.;

2. Стійкість, стабільність, забезпеченість та збалансованість – забезпечення безпечного рівня регіонального розвитку; захист всіх форм власності; створення надійних умов і гарантій для підприємницької активності; стримування дестабілізуючих факторів; недопущення серйозних розривів у розподілі доходів; відповідність потреб та можливостей регіону; зростання добробуту мешканців регіону та ін.;

3. Здатність до відновлення, самовдосконалення, прогресу та розвитку – створення умов та сприятливого клімату для інвестицій та інновацій, цифрова трансформація регіонів, постійна модернізація виробництва, реструктуризація та фінансове оздоровлення, підвищення рівня професійного розвитку працівників та ін. [4].

Повністю погоджуємося з таким підходом та вважаємо, що в переліку наведені й вичерпно пояснено кожен із зазначених блоків та відслідковується важливість інноваційної діяльності у формуванні економічної безпеки регіонів. Для забезпечення високого результату виділяють п'ять ключових детермінант, зокрема людський капітал, приріст населення, доступ до ринків різних рівнів, економічна та соціальна стійкість громад, наявність конкурентоспроможних бізнес-структур в регіоні та ефективне міжгалузеве і міжурядове партнерство [5].

Щодо людського капіталу, варто зазначити, що вагому роль відіграють якісні його характеристики, що відображають освіту, навички, здібності, здатність комунікувати, стресотійкість тощо.

Економічна безпека країни формується на основі успішних та стабільних регіонів. Основні елементи є подібними до регіональних, але трішки відрізняються за суттю. У економічній теорії широко застосовується поняття “економічна безпека”, але на законодавчому рівні це поняття законодавчо не закріплено.

Визначення цього поняття знайшло своє відображення у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 12.10.2013 № 1277. Відповідно до цього економічна безпека - це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання. Аналіз згаданого визначення категорії “економічної безпеки” зводиться до стану, але виходячи з того, що відповідно до [6] – це найвища функція держави. Відповідно до [7] функція (*лат. Function – виконання, звершення*) – робота кого-, чого-небудь, обов’язок, коло діяльності когось, чогось, повинність, місія. Виходячи із змісту поняття функції можливо

дійти до висновку, що поняття “економічна безпека держави” слід розглядати, а як роботу (процес) – сукупність ряду послідовних дій, спрямованих на досягнення певного результату.

Тобто, поняття “економічна безпека держави” можливо розглядати як цілеспрямовану діяльність держави. У цьому випадку, відповідно до держави – може розглядатися як сукупність адміністративних органів влади та правових норм, що визначають їх функціонування.

Таким чином, ураховуючи можливо запропонувати такий варіант визначення “економічної безпеки держави”, це цілеспрямована діяльність центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування спрямована на забезпечення сталого функціонування національної економіки держави її соціально-економічного розвитку та економічного добробуту громадян.

Ключові слова: безпека; економічна безпека підприємства; управління.

Список використаних джерел

1. Камлик, М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навч. посіб. К. : Атіка, 2005. 432 с.
2. Блакита Г., Богма О., Сілакова Г. Конфліктологія в концепції економічної безпеки підприємств в умовах війни. ·SCIENTIA-FRUCTUOSA (ВІСНИК Київського національного торговельно-економічного університету), 2022. 143(3), 50–58. [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(143\)03](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(143)03).
3. Блакита Г. В., Мельник В. В., Пурденко О. А. Економічна безпека приватних підприємств. Економіка України. 2018. № 9 (682). С. 60-73.
4. Коваленко К.В. Основи створення комплексної системи економічної безпеки підприємства: теоретичний аспект. Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. 2008. № 3. С. 134–139.
5. Коба О. Економічна безпека будівельної галузі в умовах викликів і загроз воєнного стану. Економіка та суспільство, 2022, 42. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1604>.
6. Капітула С. В. Оцінка та управління економічною безпекою підприємства (на прикладі гірничо-збагачувальних комбінатів України) : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / Капітула Сергій Васильович ; Криворізький технічн. ун-т. – Кривий Ріг, 2009. – 20 с.
7. Колодяжна І.В., Букріна К.А. Економічна безпека в системі сталого функціонування підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Випуск. 23(1). С. 135-140 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvimevsg_2019_23%281%29__30.